

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
« Ацагатская средняя общеобразовательная школа - интернат»

РАССМОТРЕНО на педагогическом совете зам.директора по УВР Сономдоржиева Д.Н. Протокол №1 от « 31.08.2023»	СОГЛАСОВАНО с управляющим советом МБОУ « Ацагатская СОШИ» Чимитова Д.Б. Протокол №1 от «31.08.2023»	УТВЕРЖДЕНО Директор МБОУ « Ацагатская СОШИ» Рандалова О.В. Приказ № 27 §24 СОШИ" от «01.09,2023»
--	---	--

**Рабочая программа
по бурятскому языку
2 класс**

Составила: Эрдынеева Б.Г-Ж
учитель начальных классов

с.Нарын-Ацагат
2023г

2 классай буряад хэлэ үзэхэ тобшо тайлбари иимэ журамшуулһан баримта бэшэгүүд дээрэ үндэһэлнэ:

1. Федеральный закон от 29.12.2012 года № 273 «Об образовании в Российской Федерации» (изменения от 31.03.2015 г).
2. Федеральный государственный стандарт начального общего образования (утверждённый приказом МОиН РФ от 06. 10. 2009 г. № 373 «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования» (с изменениями ФГОС НОО от 26. 11. 2010 г. №1241; от 22. 09. 2011 г. № 2357; от 31. 12. 2015 г. №1576)
3. Положение о рабочей программе учителя, реализующего МБОУ «Ацагатская СОШИ».
4. Основная образовательная программа НОО.
5. Устав МБОУ «Ацагатская СОШИ».
6. Буряад хэлэнэй программа. Р.С. Дылыкова, Т.Б. Базаргуруева, Д.Б. Дугарова., Буряад хэлэн: нуралсалай методическа хүсэд суглуулбари. 2-дохи класс.- Улаан-Үдэ: Бэлиг хэблэл, - 2010.
7. Буряад хэлэн. Хоёрдохи классай үхибүүдэй ном. Улаан - Удэ: Бэлиг, 2015 г.
8. Учебный план МБОУ «Ацагатская СОШИ» на 2023 — 2024 учебный год.

Буряад хэлэн нургуулида гол шухала предметүүдэйн нэгэн болоно. Юундэб гэхэдэ:

- 1) нургуулида нурагшадые арадай ниитын байдалда аргагүй ехэ үүргэ дүүргэдэг хэлэндэ (аман болон бэшэмэл хэлэндэ) нургана;
- 2) нурагшад өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ арадайнгаа ниитын байдалтай, ажахытай, байгаалитай танилсана гэшэ. Түрэлхи хэлэн нурагшадай бэшэ предметүүдые үзэхэдэнь үндэһэ нууринь боложо үгэнэ. Тиимэһээ түрэлхи хэлэээ хайн мэдэһэн нурагша ород, хари хэлэнүүдые бэлээр, гүнзэгыгөөр ойлгодог, шудалдаг гэшэ;
- 3) түрэлхи хэлэ үзэхэдөө нурагшадай ухаан бодол хүгжэдэг. Түрэлхи хэлэнэйнгээ фонетикэ, грамматика, орфографи (бэшэмэл хэлэн), орфоэпи (аман хэлэн), лексикэ,стилистикэ (үгын найруулга) үзэхэдөө нурагшад ухаан бодолоороо бодож, логическа тобшололнуудые хэнэ. Өөрынгөө түрэлхи хэлэнэй онсо илгаануудые бэшэ хэлэнүүдтэй (илангаяа ород хэлэтэй) сасуулна, онсо илгаануудыень илгаруулна. Иигэжэ нурагшадай ухаан бодол саашадаа хүгжэнэ гэшэ;
- 4) түрэлхи хэлэн нурагшадаа хүмүүжүүлхэ гол зэмсэгынь болоно; тэдэнэр өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ буряад арадайнгаа түүхэ, уг гарбал, соёл, ёһо заншалнуудтай танилсажа, дуратай болоно, сэгнэжэ нурана. Энэ хэрэгтэ аргагүй ехэ үүргэ түрэлхи хэлэн дүүргэнэ гэшэ.

Буряад хэлэ заалгын зорилгонууд:

Эхин шатын классудта үзэгдэхэ буряад хэлэнэй программа гол шухала гурбан бүлэгһөө бүридэнэ: грамотада нургалга ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ, фонетикэ, лексикэ, грамматика ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ, литературна уншалга ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ.

2-дохи класста буряад хэлэ заалгын гол зорилгонууд гэхэдэ:

1. нурагша бүхэниие зүбөөр, найнаар, уран гоеор, удхыень ойлгуулан уншуулжа нургаха;
2. Эли тодоор, ойлгосотойгоор хэлүүлжэ, алдуугүйгөөр, сэбэр гоеор бэшүүлжэ нургаха,
3. Үхибүүдэй аман ба бэшэмэл хэлэлгыё баяжуулха, ухаан бодолыень хүгжөөхэ;
4. Оршон тойронхи юумэнүүд тухай нурагшадай мэдэсыё үргэдхэхэ;
5. Түрэлхи хэлэндээ, тэрэнэй баялигта нурагшадай һонирхолые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, тон дуратайгаар хүмүүжүүлхэ;
6. нурагшадай зохоохы абьяас элирүүлхэ, хүгжөөхэ.

7. Хүмүүнэй үнэ сэнтэй хараа бүрилдүүлхэ (формирование ценностных ориентиров личности);
8. Олоhon мэдэсэнүүдээ, шадабаринуудаа, дадалнуудаа гүнзэгырүүлэн нарижуулжа хургаха.

«Буряад хэлэнэй» учебно базисна план соо нууринь:

Хоердохи класста «Буряад хэлэн» гэнэн предметтэ базисна учебно планай түсэбөөр неделя соо 3саг үгтэнэ, 34 неделя, жэл соо хамтадаа 102 саг

Буряад хэлэнэй хэшээлнүүдэй дүнгүүд.

Ами бэеын дүнгүүд (личностнэ):

- эрдэм нурулсалда найн хандасатай болохо;
- түрэлхи хэлэ үзэхэ һонирхол бүрилдэхэ;
- нурулсалай ном соо дурадхаһан шэнжэлхы ажалда һонирхол бүрилдэхэ;
- амжалта туйлаха шалтагаануудые мэдэрхэ;
- хүнэй сэдхэлэй болон бодолнуудайнь юртэмсэ ойлгохо, бодомжолхо;
- хүнэй үйлэ хэрэгтэ өөрын сэгнэлтэ үгэхэ шадабаритай болохо;
- түрэл арадтаа, түрэлхи хэлэндээ унтаршагүй дурлал түрэхэ.
- нигүүлэсхы найхан сэдхэл хүмүүжүүлэгдэхэ;

Регулятивна дүнгүүд:

- нурулсалай зорилго шиидхэхэ аргуудые мэдэрхэ;
- табиһан зорилгодоо тааруулан, ажаябуулгаяа түсэблэхэ хөөрэлдөөндэ хабаадалсаха;
- текстнүүдтэй хүдэлхэ үгтэнэн тусхайта тэмдэгүүдые ойлгохо;
- багшын хүтэлбэри доро нурулсалайнгаа үйлэ ябаса хинаха;
- даабари дүүргэхэдээ, эдэбхи гаргаха;
- өөрынгөө шадабари, мэдэсэ зүбөөр сэгнэхэ.
- бээе даанги ажал эмхидхэхэ

Познавательна дүнгүүд:

- аман ба бэшэмэл мэдээсэл хэхэ;
- нурулсалай зорилго шиидхэхэ элдэб аргуудые мэдэрхэ;
- үзэжэ байһан зүйлнүүдээ шухала ба юрын шэнжээр анализлаха;
- өөрынгөө тэмдэглэнэн шэнжэнүүдээр юумэ шэнжэлхэ,зэргэсүүлхэ, бүлэглэн хубаарилха(классифицировать);
- тобшолон гаргаха аргуудые мэдэхэ;
- үзэжэ байһан үзэгдэлнүүдэй ушар шалтагаанай холбоо мэдэхэ;
- текст соо хэрэгтэй мэдээсэлээ олохо;
- үзэжэ байһан материалаа өөрынгөө дүршэлтэй зэргэсүүлхэ;
- текст дотор табиһан асуудалда харюу олохо;

- уран үгын удхыень тайлбарилха;
- харша болон дүтэрхы удхатай үгэнүүдые олохо;
- танигдаагүй үгэнүүдэй удхыень текст соо тухайлха.

Коммуникативна дүнгүүд:

- бүлэгэй ажалда һонирхол үзүүлхэ;
- зүбөөр асуудал табиха;
- бүлэгэй ажалда нэгэ һанал зүбшэн хэлсэхэ;
- хэлэлгын уран аргуудые (голос, темп, мимика, жест, движение) хэрэглэн хүнтэй харилсаха;
- хүнэй һанамжа зүбөөр ойлгохо, тэрээндэ хүндэтэйгөөр хандаха;
- хамтын ажал анхарха, өөрынгөө һанамжа оруулха;
- нравственна ойлгосонуудые(хани барисаан, түрэл гарал, гэр бүлэ, үетэн нүхэд) мэдэрхэ;
- хамтын ажалай дүн сэгнэхэ.

Предметнэ результат:

Һуралсалай жэлэй һүүлдэ 2-дохи классай һурагшад иимэ мэдэсэ ба дүршэлтэй болоһон байха:

Һурагшад мэдэхэ ба **шадаха** ёһотой:

- түргэн ба удаан аялгануудай, дифтонгнуудай, йотированна аялгануудай илгаае.
- аялганай тааралдалнуудые, абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые;
- мэдүүлэлэй дунда ехэ үзэгөөр бэшэгдэдэг үгэнүүдые;
- мэдүүлэлэй һүүлдэ табигдадаг сэглэлтын тэмдэгүүдые.

Һурагшад иимэ **дадалтай болоһон** байха:

- багшын уншажа үгэхэдэ, 25-30 үгэтэй текстые алдуугүйгөөр, гоё сэдэрээр бэшэхэ.
- фонетическэ шүүлбэри хэхэ: аялган хашалган хоерой илгаае, түргэн ба удаан аялгануудые, хатуу ба зөөлөн хашалгануудые, абтаһан үгын һүүлэй аялгануудые зүбөөр хэлэжэ үгэхэ.
- мэдүүлэл сооһоо шухала гэшүүдые оложо, тэрээн соохи үгэнүүдэй удхын холбооё асуудалаар олохо (аман үгөөр).
- хамтаараа табиган түсэбэй ёһоор (30-35 үгэтэй) һургалагын изложени бэшэжэ һураха.

Дүримөөр шалгагдахагүй үгэнүүд: алфавит, аптека, алиһан, борбоосгой, боргоһон, бүмбэгэ, велосипед, даһан, долгин, жэргэмэл, жэрхи, зөөхэй, зэдэгэнэ, капуста, конторо, миисгэй, мылэ, мянган, нюрбан, нюһан, онгосо, помидор, пальто, расписани, радио, сабхи, сагаалган, улаалзай, урьха, үгэрсэ, үльгэр, үндэһэн, фамили, форточко, хартаабха, хилээмэн, хюмһан, хюрөө, һайндэр, һармагшан, чемпион, шаазгай, шоколад, шэниисэ, элжэгэн, эрбээхэй, эльгэн, юбкэ, юһэн, яблока, ялаагана, ямаан, ялагар.

ПРОГРАММЫН БҮРИДЭЛ БА УДХА:

Мэдүүлэл (8/12 час)

Мэдүүлэл тухай ойлгосо. Мэдүүлэлэй эхинэй ехэ үзэг. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд . Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо. Юрэ хөөрэрэн мэдүүлэл. Асууһан мэдүүлэл ба шангадаһан мэдүүлэл.

Абяан ба үзэгүүд (18/26час):

Үгэ юунһээ бүридэдэг бэ? Аялган, хашалган абяан бэ үзэгүүд. Буряад алфавит. Үгын үе. Үгэ таһалжа, шэнэ мүртэ бэшэлгэ.Түргэн ба удаан аялганууд . Дифтонгнууд. Йотированна я,е,ё,ю аялганууд. Аялган үзэгүүдэй зуб бэшэлгэ. Аялганай тааралдал. Аялганай һубарил. Түргэн Ү-У. Удаан УУ-ҮҮ. Дифтонг УЙ-ҮЙ. Удаан Ы-ИИ. Удаан ӨӨ-ЭЭ. Хашалган абяан ба үзэгүүд. Хонгёо ба бүдэхи хашалганууд. Хатуу ба зөөлөн хашалганууд . Зөөлөн тэмдэг. Зөөлөн хашалган. Б, Д, Г хашалганууд

Абтаһан үгэнүүд (5/9ч)

Абтаһан үгэнүүд. Абтаһан үгэнүүдые зуб бэшэхэ дүрим. Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй а, о, э аялгануудые бэшэлгэ. Илгаһан хатуу тэмдэгтэй абтаһан үгэнүүд.

Юумэнэй нэрэ (8/12ч)

Юумэнэй нэрэ тухай ойлгосо. Юумэнэй нэрэ – хэлэлгын хуби. Юумэнэй нэрын тоогоор хубилалта. Тусхайта юумэнэй нэрэнүүд. Амитанда үгтэһэн нэрэнүүд. Географическа нэрэнүүд. Юумэнэй нэрын үгын түхэл.

Үйлэ үгэ (4/8ч)

Үйлэ үгэ тухай ойлгосо. Үйлэ үгэ – хэлэлгын хуби. Үйлэ үгэ – мэдүүлэлэй шухала гэшүүн.

Тэмдэгэй нэрэ (4/8ч)

Тэмдэгэй нэрэ тухай ойлгосо. Тэмдэгэй нэрын юумэнэй нэрэтэй холбоо.

Үгын үндэһэн. Түрэл үгэнүүд (4/8ч)

Түрэл үгэнүүд тухай ойлгосо. Нэгэ үндэһэтэ үгэнүүд. Үгын үндэһэ илгалга.

Хэлэлгэ (8/12ч)

Хэлэлгэ гэжэ юун бэ? Монолог, диалог. Текст тухай ойлгосо. Абзац. Текстын хубинууд. Текстын янзонууд: зураглал, домоглол.

Хэлэлгын нюусанууд (5/7ч)

Фразеологизмууд. Онһон үгэнүүд болон таабаринууд.

ТЕМАТИЧЕСКА ТҮСЭБ

Хэшээлэй №	Үнгэргэгдэ хэ саг	Сэдэб	һуралсалай ажаябуулга
Мэдүүлэл (11ч)			
1	1	Мэдүүлэл тухай ойлгосо	Хэлэлгэ сооһоо мэдүүлэл илгаха . Хэн, юун тухай хэлэгдэһэн үгэнүүдые мэдүүлэл сооһоо илган олохо.
2	1	Мэдүүлэлэй эхинэй ехэ үзэг	Мэдүүлэлэй эхинэй ехэ үзэгөөр бэшэжэ шадаха.
3	2	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүдтэй (нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ) танилсалга.
4	2	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо тухай ойлгожо абаад, схемэ хэрэглэн харуулжа шадаха.

5	1	Юрэ хөөрэхэн мэдүүлэл	Мэдүүлэлэлэй һүүлдэ табигдадаг асууһан ба шангадхаһан тэмдэгүүдтэй танилсаад, тэдэнээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха. Үзэхэн грамматическа формонууды хэрэглэн, мэдүүлэлнүүды зохёожо шадаха.
6	2	Асууһан мэдүүлэл ба шангадаһан мэдүүлэл	
7	1	Шалгалтын диктант	Шадал, ойлгосо шалгах.
8	1	Алдуунуудай заһабари	Диктантын алдуунуудай заһабари дээрэ ажал ябуулха.
Абян ба үзэгүүд (32ч)			
9	1	Үгэ юунһээ бүридэдэг бэ?	Үгэнүүд тодорхой абянуудһаа бүридэнэ гэжэ ойлгохо.
10	2	Аялган, хашалган абян бэ үзэгүүд	Аялган ба хашалган абянууд, тэдэнэй илгаанууд. Түргэн ба удаан аялганууд, тэдэнэй илгаанууд.
11	1	Буряад алфавит.	Алфавит сээжээр мэдэхэ. Словарь сооһоо багшын забаряар хэрэгтэй үгэнүүды алфавидай гуримаар буулгажа бэшэхэ.
12	1	Үгын үе.	Үе, үгэнүүды үерэнь һалгааха. Үгэ таһалжа, нэгэ мүрһөөнүгөө мүртэ оруулжа һураха. Удаан аялгантай, дифтонгтой үгэнүүды зүбөөртаһалжа, нүүлгэн бэшэхэ.
13	3	Үгэ таһалжа, шэнэ мүртэ бэшэлгэ	
14	2	Түргэн ба удаан аялганууд	Эрэ, эмэ, эрсэ аялганууды зүб илгажа, үгэ соо эрэ, эмэ аялганууды холин худхангүй бэшэжэ һураха.
15	1	Шалгалтын диктант	Шадал, ойлгосо шалгах.
16	1	Алдуунуудай заһабари	Диктантын алдуунуудай заһабари дээрэ ажал ябуулха.
17	2	Дифтонгнууд	Ай, ой, эй, уй, үй абянууды зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ һураха.
18	2	Йотированна я,е,ё,ю аялганууд	Аялгануудай тааралдал ба һубарил. Энэ дурим тон найнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха. Үгын эхин үедэ, дунда, һүүлдэ у-ү, уу – үү, уй – үй, ы – ии, өө – ээ аялганууды бэшэхэ дүримүүд.
19	1	Аялган үзэгүүдэй зуб бэшэлгэ. Аялганай тааралдал	
20	1	Аялганай һубарил	
21	1	Түргэн Ү-У	
22	1	Удаан УУ-ҮҮ	
23	1	Дифтонг УЙ-ҮЙ	

24	1	Удаан Ы-ИИ	
25	1	Удаан ӨӨ-ЭЭ	
26 - 27	2	Хашалган абьяан ба үзэгүүд. Хонгёо ба бүдэхи хашалганууд	
28	1	Хатуу ба зөөлөн хашалганууд	Хатуу ба зөөлөн хашалганууд, тэдэнийе зүбөөр үгүүлжэ, илгажа шадаха.
29	1	Зөөлөн тэмдэг. Зөөлөн хашалган.	
30	3	Б, Д, Г хашалганууд	Үгын дунда ба һүүлдэ б-п, г-к, д-т хашалгануудые зүбөөр бэшэхэ дүршэлтэй болохо.
31	1	Шалгалтын диктант	Шадал, ойлгосо шалгаха.
32	1	Алдуунуудай заһабари	Диктантын алдуунуудай заһабари дээрэ ажал ябуулха.
Абтаһан үгэнүүд (6ч)			
33	1	Абтаһан үгэнүүд.	Абтаһан үгэнүүд. Абтаһан үгэнүүд тухай ойлгосо. Абтаһан үгэнүүдэй сохилтотой аялгание зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ һураха. Абтаһан үгын А,О,Э аялган һуулнуудые зүбөөр бэшэжэ һураха.
34	1	Абтаһан үгэнүүдые зуб бэшэхэ дүрим.	
35	3	Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй а, о, э аялгануудые бэшэлгэ.	
36	1	Илгаһан хатуу тэмдэгтэй абтаһан үгэнүүд	Илгаһан хатуу ба зөөлөн тэмдэгүүд, тэдэнийе зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.
Юумэнэй нэрэ (12ч)			
37	2	Юумэнэй нэрэ тухай ойлгосо. Юумэнэй нэрэ – хэлэлгын хуби	Хэн, юун? гэхэн асуудалнуудта харюусадаг үгэнүүд гэжэ илгаруулха.
38	1	Юумэнэй нэрын тоогоор хубилалта	Юумэнэй нэрын тоогоор хубилалта шадаха болохо.
39	2	Тусхайта юумэнэй нэрэнүүд. Хунэй нэрэ, обог, фамилиин эхиндэ ехэ үзэг.	Хүнэй нэрэ, обог, фамилиин, амитадта үгтэһэн нэрын, хото, тосхон, хада уулын, гол мүрэнүүдэй нэрын эхиндэ ехэ үзэг бэшэхэ.
40	1	Амитанда үгтэһэн нэрэнүүд	
41	1	Географическа нэрэнүүд	
42	3	Юумэнэй нэрын үгын түхэл	
43	1	Шалгалтын диктант	Шадал, ойлгосо шалгаха.
44	1	Алдуунуудай заһабари	Диктантын алдуунуудай заһабари дээрэ

			ажал ябуулха.
Үйлэ үгэ (5ч)			
45	1	Үйлэ үгэ тухай ойлгосо	Юу хэнэб, юу хэжэ байнаб, яанаб, яажэ байнаб? гэнэн асуудалнуудта харюусадаг үгэнүүд гэжэ илгаруулха.
46	1	Үйлэ үгэ – хэлэлгын хуби	
47	2	Үйлэ үгэ – мэдүүлэлэй шухала гэшүүн	
48	1	һургалгын изложени	Өөрынгөө ажабайдал, гэр бүлэ тухайгаа богонихон бэшэг бэшэжэ һураха.
Тэмдэгэй нэрэ (6ч)			
49	1	Тэмдэгэй нэрэ тухай ойлгосо	ямар? гэнэн асуудалнуудта харюусадаг үгэнүүд гэжэ илгаруулха.
	3	Тэмдэгэй нэрын юумэнэй нэрэтэй холбоо	
51	1	Шалгалтын диктант	Шадал, ойлгосо шалгаха.
52	1	Алдуунуудай заһабари	Диктантын алдуунуудай заһабари дээрэ ажал ябуулха.
Үгын үндэһэн. Түрэл үгэнүүд (4ч)			
53	2	Түрэл үгэнүүд тухай ойлгосо	Үгын үндэһэн тухай юрэнхы ойлгосо. Нэгэ үндэһэтэй үгэнүүд. Тэдэнэй үндэһэ олохо дүршэлтэй болохо.
54	2	Нэгэ үндэһэтэ үгэнүүд	
55	1	Үгын үндэһэ илгалга	
56	1	Үгын үндэһэ илгалга	
Хэлэлгэ (14ч)			
57	1	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ?	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ? Хэлэлгын түхэлнүүд, удхын харилсаа. Аман болон бэшэгэй хэлэлгэ илгаха.
58	2	Монолог, диалог	Монолог, диалог тухай ойлгохо, шэнжэнүүдыень мэдэхэ.
59	2	Текст тухай ойлгосо	Текст тухай ойлгосо: бүлэгүүд, тезис, эхин гол, түгэсхэл, абзац.
60	2	Абзац	
61	2	Текстын хубинууд	Текстын хубинууд тухай ойлгосо, текстын янзанууд: зураглал, домоглол гэнэн илгаа ойлгохо
62	3	Текстын янзанууд: зураглал, домоглол	
63	1	һургалгын изложени	Өөрынгөө ажабайдал, гэр бүлэ тухайгаа богонихон бэшэг бэшэжэ һураха.
64	1	Алдуу дээрэ хүдэлмэри	Диктантын алдуунуудай заһабари дээрэ

			ажал ябуулха.
Хэлэлгын нюусанууд (6ч)			
64	2	Фразеологизмууд	Фразеологизм – хэлэнэй нюуса гэжэ ойлгохо. Фразеологизмнуудай үүргэ ба илгаа: арадай аман зохёол болоно.
65	2	Онъһон үгэнүүд болон таабаринууд	Онъһон үгэ таабаринуудые мэдэхэ, бэшэхэ
66	1	Шалгалтын диктант	Жэл соо үзэхэн материалай шадал, ойлгосо шалгаха.
67	1	Алдуу дээрэ хүдэлмэри	Диктантын алдуунуудай заһабари дээрэ ажал ябуулха.
68	3	Жэл соо үзэхэнөө дабталга	Дабтаха

ОПИСАНИЕ УЧЕБНО – МЕТОДИЧЕСКОГО И МАТЕРИАЛЬНО – ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Учебная литература:

- Буряад хэлэн. 2-дохи классай һуралсалай ном. Улаан – Үдэ: ГБУ РЦ «Бэлиг», 2016.

Методическая литература.

- С.М. Бабушкин «Буряад – ород словарь». Улаан – Үдэ, 1992 .

- Базаргуруева Т.Б., Бальжинимаева Д.Д., Дугарова Д.Б. «Ошохон», Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 2014.

- Д.С. Базарсадаева «Булагай эхин». Агын хэблэлэй байшан, 2003

- Гомбоев В.Б. «Һонирхолтой нааданууд». Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 2009.

- Дарижапова Д.Д. «Диктантнуудай ба изложенинүүдэй суглуулбари».

- Дугаржапова Г.С., Загдаева Л.Б. «Мүнхын дуһал», Агинское , 2001.

- Дугаров Н.Б. «Адлирхуу удхатай үгэнүүдэй хуряангы толи», Улаан – Үдэ, Бэлиг.

- Черемисов К.М «Ород - буряад словарь». Улаан – Үдэ, 1988.

Технические средства обучения.

Ноутбук, ЖК - телевизор

Интернет – ресурсы.

1 <http://egov-buryatia.ru/minobr/>

2. <http://naidal.ucoz.ru/> - сеть творческих учителей «Найдал»

3. <https://buryadxelen.com/> - Буряад хэлэнэй сайт

4. http://horenovaga.blogspot.com/p/blog-page_9918.html-Блог учителя бурятского языка Хореновой ГА

Оборудование:

- Учебнэ стол.
- Доска маркерна
- Проектор.
- Самбар.

Дидактические материалы:

Таблицанууд

ПРИЛОЖЕНИЕ.

Шалгалтын хүлэлмэринүүд.

Диктант (7 хэшээлдэ)

Намар

Эртын намар үнгэрбэ. Наранай элцэ нуларба. Үдэртөө нэрюун болоо. Үглөөгүүр дарагар хюруу унаад хононо. Шубууд дулаан орон тээшээ нийдээ. Хамаг амитан үбэлдэ бэлдэнэ. (23 үгэ)

Грамматическа даабаринууд:

1. Диктант соо хэды мэдүүлэл байнаб?
2. Түрүүшын мэдүүлэлэй шухала гэшүүдые зурагты.

Диктант (15 хэшээлдэ)

Таряан.

Талын аалин нэбшээндэ таряанай хоолос найгалзана. Добын хаяагаар эбхэрһэн долгин шэнги сайбалзана. Аяр шара үнгөөрөө арбай таряан ялбайна. Миисгэйн нахалай маягтай мянган сасаг харбайна. (25 үгэ)

Грамматическа даабаринууд:

1. Шэнэ мүртэ таһалан оруулжа болохогүй үгэнүүд байна гү? Бэшэгты.
2. Түрүүшын мэдүүлэлэй шухала гэшүүдые зурагты.

Диктант (31 хэшээлдэ)

Васька миисгэй.

Васькын шэхэниинь һонор. нахалынь ута. Үһэниинь зөөлэхэн. Гал шара нюдэтэй. Хүлдөө хурса хюмһатай. Васька ехэ мэхэтэй. Мяха эдихэ дуратай. Нюргаа матаруулаад, нюдөө аняад, һүүлээ годируулаад һуняадаг. (28 үгэ)

Грамматическа даабаринууд:

1. Дифтонготой үгэнүүд доогуур зурагты.
2. Түрүүшын мэдүүлэлэй үгэнүүд соо зөөлэн хашалган доогуур зурагты.

Диктант (43 хэшээлдэ)

Почто.

Федиин аха Москвада нурана. Федя ахадаа бэшэг бэшэбэ. Тэрэ бэшэгээ конвер соо хээд, гаршаглаад, почтодо табиба. Ахань Федидэ харюу бэшэбэ. Тэрэниень почтальон үгэбэ. Почто гээшэ иимэ ехэ тунатай. (31 үгэ)

Грамматическа даабари.

1. Абтаһан үгэ доогуур зурагты.
2. Юумэнэй нэрэ тэмдэглэһэн 3 үгэ бэшэгты.

Изложени (48 хэшээлдэ)

Хулгана.

Амбаар соо хулгана мяханай үнэр абаба. Тэрэ үнэр тээшэ түргэн ошобо. Мяха олоод хазахадаа, хабхада хабшуулдашаба. (17 үгэ)

Диктант (51 хэшээлдэ)

Малаадай.

Манай Харагшан малаан тугалтай. Тэрэнь малаадай гэжэ нэрэтэй. Манай Харагшанай Малаадай маажуулха дуратай. Би Малаадайн хүзүү маажадагби. Намда Малаадай эрхэлдэг. Дал соо Харагшанай мөөрэхэдэ, Малаадай баһа мөөрэдэг. Эхээ Малаадай танидаг. (31 үгэ)

1. Үйлэ үгэнүүд доогуур хоер зурлаагаар зурагты.
2. Малаадай ямар бэ - 3 тэмдэгэй нэрэ бэшэгты.

Изложени (63 хэшээлдэ)

Заря.

Аба гэртээ нэгэ заря асарба. Зундаа тэрэнээ сарай соо байлгаба. Үбэл тэрэнь нүхэндөө орожо унтаа. Хабар заря нүхэнһөө гарахал байха. (21 үгэ)

Диктант (66 хэшээлдэ)

Шубууд.

Хүйтэн болоходо, зарим шубууд дулаан орондо ошожо үбэлжэнэ. Дулаан болоходо, тэдэ шубууд нөөргөө бусажа ерэнэ. Эгээн түрүүн алаг туун ерэжэ, айлай газаагуур үзэгдэнэ. Бүри дулаан болоходо. Бүхы шубууд булта ерэнэ.

Грамматическа дабаринууд.

1. Ажал гэжэ үгэнһөө түрэл үгэнүүдые бии болгогты.
1. һүүлшын мэдүүлэлэй шухала гэшүүдые зурагты.